

STATISTIČKI LJETOPIS PRIMORSKO-GORANSKE ŽUPANIJE 2000.

Krajem 2000. godine izašao je iz tiska peti put zaredom Statistički ljetopis Primorsko-goranske županije 2000. u izdanju Primorsko-goranske županije. Ljetopis je publikacija koju priprema Ured za statistiku Primorsko-goranske županije kao redovito godišnje izdanje.

U pripremi Ljetopisa sudjelovali su Mirna Blažević, dipl.oec., pročelnica Ureda za statistiku kao glavna i odgovorna urednica te službenici Ureda za statistiku. Knjiga je tiskana s tvrdim uvezom i ima 329 stranica, 28 poglavlja, dodatak o nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti, 297 statističkih tabela i 75 grafikona. Naklada iznosi 450 primjeraka, a knjigu je tiskala Liniavera d.o.o., Rijeka. U uredničkom odboru bili su pored Mirne Blažević kao glavne urednice Ljetopisa i dr. sc. Maja Biljan-August, docentica Ekonomskog fakulteta Rijeka, te Ivanka Persić, lektorica, i Miroslav Radovanović, tehnički urednik i koordinator Ljetopisa.

U Statističkom ljetopisu objavljeni su na jednome mjestu i cjelovito službeni statistički podaci o prirodnim, gospodarskim i društvenim zbivanjima u Primorsko-goranskoj županiji, koji su prikupljeni i obrađeni na temelju Zakona o državnoj statistici (Narodne novine, broj 52/94.) i Programa statističkih istraživanja Republike Hrvatske za 1999. godinu (Narodne novine, broj 24/99.) i za prethodne godine, kao i rezultati statističkih istraživanja Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, županijskih ureda za statistiku te drugih tijela državne uprave ovlaštenih za obavljanje statističkih istraživanja.

Cilj izdavanja Statističkoga ljetopisa Primorsko-goranske županije jest zadovoljavanje različitih potreba za statističkim podacima koji se odnose na područje Primorsko-goranske županije.

Poglavlja u Ljetopisu razvrstana su u ove skupine:

- poglavlja od 1. do 10. sadrže opći pregled
- poglavlja od 11. do 20. odnose se na gospodarske djelatnosti
- poglavlja od 21. do 28. odnose se na društvene djelatnosti.

Svako poglavlje sadrži na početku metodološka objašnjenja u svezi s izvorom i načinom prikupljanja podataka, obuhvatom i usporedivosti podataka te definicijom i objašnjenjima. Zatim slijedi prikaz statističkih podataka koji su zbog preglednosti dani u obliku statističkih tabela. Na kraju je priložen veći broj grafičkih prikaza važnijih statističkih podataka. Tako uređen Statistički ljetopis olakšava korisnicima služenje knjigom i osigurava ispravno razumijevanje, tumačenje i interpretiranje statističkih podataka.

Potrebno je upozoriti da nazivi pojava, pojmova i njihovih obilježja koji su korišteni u skladu s važećom metodologijom za provedbu statističkih istraživanja, nisu u svim slučajevima istovjetni s jezičnim izrazima uvriježenim u svakodnevnom komuniciranju ili u dosadašnjoj statističkoj praksi. Naime, sustav statističkih istraživanja Republike Hrvatske neprestano se usklađuje s promjenama u društvu i gospodarstvu te sa standardima Europske unije i Ujedinjenih naroda, čime se ostvaruje međunarodna usporedivost podataka. No ta činjenica uzrokuje prekid kontinuiteta u prikazu vremenskih serija podataka i otežava praćenje dinamike pojave u promatranom razdoblju.

Od posebnoga je značenja dodatak Ljetopisu u kojemu je Miroslav Radovanović, službenik Ureda za statistiku, priredio skraćeni prikaz Nacionalne klasifikacije djelatnosti primjena koja je propisana Zakonom o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (Narodne novine, broj 98/94.) i koja je od 1. siječnja 1997. godine obvezan Nacionalni statistički standard u službenoj primjeni prikupljanja, upisivanja, obrade, davanja na korištenje i objave podataka.

Nacionalna klasifikacija djelatnosti važeći je klasifikacijski sustav djelatnosti u Republici Hrvatskoj. Ta je klasifikacija usklađena s klasifikacijom djelatnosti Europske unije NACE Rev. 1 i klasifikacijom Ujedinjenih naroda ISIC Rev. 3 i time su statistički podaci Republike Hrvatske postali usporedivi s podacima na europskoj i svjetskoj razini.

Nacionalna klasifikacija djelatnosti ima 17 područja (oznake od A do Q), 31 potpodručje (oznake od CA do DN), 60 odjeljaka (oznake od 01 do 99), 222 skupine (oznake od 01.1 do 99.0), 503 razreda (oznake od 01.11 do 99.00) i 571 podrazred (peteroznamenaste oznake od 01.11.1 do 99.00.0).

Primjerice, od područja zanimljivih ekonomistima, organizatorima, tehnolozima i stručnjacima tehničke struke, navode se ova:

- B Ribarstvo
- D Prerađivačka industrija
- F Građevinarstvo
- G Trgovina na veliko i na malo
- I Prijevoz, skladištenje i veze itd.

U odnosu prema dosadašnjoj klasifikaciji (industrija, poljoprivreda i ribarstvo, itd.), područje Prerađivačka industrija (oznaka D) ima 14 potpodručja, primjerice:

- DA Proizvodnja hrane, pića i duhanskih proizvoda
- DB Proizvodnja tekstila i tekstilnih proizvoda
- DD Prerada drva i proizvoda od drva
- DK Proizvodnja strojeva i uređaja
- DM Proizvodnja prijevoznih sredstava, itd.

Djelatnost prometa i veza uključena je prema navedenoj klasifikaciji u djelatnost Prijevoz, skladištenje i veze (oznaka I) sa sljedećim odjeljcima:

- 60 Kopneni prijevoz i cjevovodni transport
- 61 Vodeni prijevoz

- 62 Zračni prijevoz
- 63 Prateće i pomoćne djelatnosti u prijevozu; djelatnost putničkih agencija
- 64 Pošta i telekomunikacije.

Za korištenje podataka iz Ljetopisa važno je definirati pojam poslovnih subjekata. Prema Zakonu o Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti i Pravilniku o razvrstavanju poslovnih subjekata prema Nacionalnoj klasifikaciji djelatnosti (Narodne novine, broj 22/95.) termin pravne osobe uključuje poslovne subjekte koji imaju pravni subjektivitet, tijela državne vlasti, tijela državne uprave i jedinice lokalne uprave i samouprave, a termin fizičke osobe uključuje poslovne subjekte koji u obrtu i slobodnim profesijama obavljaju djelatnost sukladno propisima. Poslovni subjekt terminološki i sadržajno ujedinjuje pravne i fizičke osobe.

Prikupljanje, obrada i iskazivanje podataka u Ljetopisu obavljani su prema teritorijalnom i/ili organizacijskom načelu. Prema teritorijalnom načelu obuhvaćeni su svi poslovni subjekti i njihovi dijelovi, odnosno subjekti koji posluju na području Primorsko-goranske županije. Prema organizacijskom načelu obuhvaćeni su poslovni subjekti sa sjedištem na području Primorsko-goranske županije bez obzira na područje na kojemu se ostvaruje aktivnost poslovnog subjekta. Naravno da će na razini Republike Hrvatske podaci o broju poslovnih subjekata biti istovjetni bez obzira na to o kojem je načelu riječ, međutim, po županijama javit će se razlike, što treba imati na umu pri interpretaciji podataka.

Sa stajališta korisnika, Statistički ljetopis Primorsko-goranske županije 2000. veoma pregledno prikazuje podatke u odgovarajućim tabelama, odnosno grafikonima. Tabele su numerirane, s naslovima te napomenama ispod za dodatna objašnjenja. Podaci se u najvećem dijelu odnose ne samo na 1999. godinu, već na razdoblje od 1995. do 1999. godine tako da je omogućeno praćenje dinamike promatrane pojave. Preporuča se da se za podatke korištene iz Statističkoga ljetopisa Primorsko-goranske županije 2000. navede izvor, kao što je uobičajeno, ali u skraćenom obliku: SLJPGŽ-2000., str. x.

U Ljetopisu se koriste termini tabela i grafikon, što je prihvatljivo i potpuno opravdano, iako se u zadnje vrijeme pod utjecajem lektora i izdavača (koji se, doduše, međusobno ne slažu) tabela preinačuje u tablicu, a grafikon u sliku.

Tabela je skup statističkih jedinica jedne ili više pojava razvrstanih prema jednom ili više svojstava statističkih jedinica te, radi preglednosti, prikazanih u odgovarajućem broju redaka i stupaca, što znači da se tabela može sastaviti nakon provedene faze prikupljanja i grupiranja informacija o statističkim jedinicama promatrane pojave. Za razliku od tabele, tablica je niz brojeva dobivenih primjenom odgovarajućih računskih radnji ili iznosa određenih veličina koje se upotrebljavaju u rješavanju raznih zadataka, primjerice: tablice vjerojatnosti, tablice vremena čekanja, trigonometrijske tablice, logaritamske tablice, statističke tablice...iako se prema Rječniku hrvatskog jezika dopušta termin tablica i kao sinonim za tabelu.

Grafički način prikazivanja statističkih podataka sve je češći ne samo u stručnoj literaturi, već i svakodnevnoj praksi jer se doista može u statistici primijeniti kineska poslovica da grafički prikaz vrijedi kao tisuću riječi ili brojeva

ako jasno i zorno predočuje statističke jedinice jedne ili više pojava i njihove međusobne odnose. Grafikon treba razlikovati od crteža, slike, fotografije i ostalih ilustracija (o tome detaljnije vidjeti u knjizi prof. dr. sc. Ratka Zelenike, Metodologija i tehnologija izrade znanstvenog i stručnog djela, Ekonomski fakultet u Rijeci, Rijeka, 1998., str. 498.-524.). Grafikon ili dijagram je prikaz statističkih podataka s pomoću znakova, figura ili geometrijskih likova u pravokutnom ili prostornom koordinatnom sustavu ili izvan koordinatnog sustava za razliku od crteža koji predstavlja tehniku prikazivanja objekta ili ideje pomoću crta i sjenčenjem (umjetnički ili tehnički crtež) ili slike koja se odnosi na umjetničko djelo ili fotografiju, a u matematičkom smislu na geometrijski crtež.

Ljetopis s tehničkoga i estetskoga stajališta zadovoljava sve uvjete čestog korištenja takve publikacije: tvrdi uvez, deblji papir, boldirana slova za naslove i tekstove koje treba naglasiti, grafikoni s podlogom u plavoj boji kao i naslovna stranica Ljetopisa ...

Svako novo izdanje Ljetopisa je kvalitativno i kvantitativno sadržajnije od prethodnoga izdanja, što je rezultat dugogodišnjega bavljenja statistikom pročelnice Ureda za statistiku Mirne Blažević te joj ovom prigodom upućujemo čestitke na uspješno obavljenom poslu.

I na kraju, iako nije uobičajeno u publikacijama takve vrste na temelju prikazanih podataka donositi zaključke o promatranim pojavama, već se to prepušta korisnicima, ipak nije moguće ne vidjeti negativne tendencije kretanja nekih pojava koje su rezultat događanja i posljedica Domovinskog rata te tranzicijskih procesa u Republici Hrvatskoj. Nadajmo se da će budući Ljetopisi u tom pogledu biti bolji od ovogodišnjega.

Dr. sc. Zdenka Zenzerović